

Associacionisme i treball associat

Toni Oró i Badia

Soci del Col·lectiu Ronda | Assessor i consultor d'empreses especialitzat en cooperatives

Assessorant emprenedors i entitats ens hem trobat moltes vegades amb persones que tenen projectes en marxa o que els volen tirar endavant i que ens plantegen dubtes importants sobre si la forma jurídica que tenen o la que han pensat tenir és la més adequada pel seu projecte.

Normalment es tracta d'un nucli de persones motivades per interessos filantròpics, culturals, artístics o d'altre naturalesa que creuen, amb encert, que si s'agrupen en una associació tindran més possibilitats d'aconseguir els objectius que persegueixen.

En altres ocasions, però, tot i que la gènesi del projecte té motivacions similars a l'anterior, l'organització realitza o pensa realitzar una activitat econòmica de manera que els seus membres, de vegades la majoria, tenen o acabaran tenint una relació laboral en tota regla amb l'organització.

En aquests casos és comú que la massa social de l'entitat es redueixi a les persones que hi treballen, amb l'afegit, si s'han assessorat bé, dels membres necessaris per no incórrer en les incompatibilitats que determina el Llibre Tercer del Codi civil de Catalunya.

El primer cas no presenta dificultats en l'elecció. Es tracta d'una associació amb tots els ets i uts: una agrupació de persones que comparteixen un objecte social, i que realitzen activitats destinades a aconseguir-lo.

Aquestes entitats es financen amb fons diversos

com ara quotes dels socis, donacions o fons públics. I quan obtenen recursos realitzant activitats econòmiques la relació d'aquestes amb els seu objecte social determinarà les obligacions fiscals que s'hauran d'assumir.

Així, quan l'objectiu és aconseguir la massa social adequada al projecte i el veritable impulsor de l'entitat és la consecució dels objectius que s'han marcat, no hi ha cap dubte: es tracta d'una associació.

I no existeix cap impediment per la contractació de les persones que calgui per desenvolupar les activitats pròpies de l'associació. Aquesta esdevé empresari a efectes laborals i contrau, en l'ordre laboral, totes les obligacions que li siguin pròpies.

En l'altre supòsit, durant els contactes o les visites que fem assessorant els futurs associats, en moments en els que les consideracions comencen a ser excessivament abstractes, acostumem a formular una pregunta que normalment situa la qüestió en el punt just: -però... amb aquest projecte, vosaltres us hi voleu guanyar la vida?

I en la resposta està la tria de la forma jurídica correcta. Si la resposta és sí, amb tota probabilitat la forma jurídica òptima serà una cooperativa de treball associat.

Una cosa és que el soci d'una associació hi treballi i una altra molt diferent és que un grup de persones constitueixi una associació amb l'objectiu de treballar-hi.

Un soci que treballa per una associació a la que pertany, té amb aquesta una relació de dependència. Aquesta associació és el seu empresari i el Llibre Tercer restringeix el nombre de membres de la junta que poden percebre qualsevol tipus de remuneració de l'associació. Altrament l'interès particular podria amenaçar l'interès general de l'associació en les decisions de la junta.

Perquè una associació pertany als seus socis i aquests tenen el poder per nomenar la junta que considerin més oportuna i per orientar l'associació cap on vulguin dins els límits dels seus estatuts i de les normes aplicables.

Quan tres o més persones decideixen treballar conjuntament, és a dir guanyar-se la vida unint les seves capacitats, coneixements i habilitats per tal de satisfer necessitats de la societat, ens trobem davant d'una cooperativa de treball associat.

Així com les associacions neixen amb una intenció i podríem dir que responen a una seqüència com aquesta:

Objectius → Objecte social → Activitats

les cooperatives de treball associat penso que responen a una altra lògica.

Els socis de treball ja tenen un objectiu que, per tant elemental com és, de vegades s'oblida. La seva seqüència podria ser:

Treballar → En què → De quina manera?

Els objectius, que en una associació són elements nuclears de l'organització i determinen les activitats que s'hi fan, en una cooperativa de treball tenen una altra naturalesa ja que el què aplega el soci de treball és treballar conjuntament. Són allà per guanyar-se la vida.

L'essència d'una cooperativa de treball associat és el treball, els membres decisoris han de ser treballadors i la cooperativa es finança amb el treball dels seus socis i s'inicia i es sosté amb les seves aportacions econòmiques.

Vol dir això que una cooperativa de treball és neutre des del punt de vista ideològic?

En absolut.

Per començar, optar pel treball cooperatiu comporta un compromís amb els principis cooperatius. Quan treballem per compte aliena, venem la nostra força de treball a l'empresari, amb tots els drets i obligacions que això comporta. Quan exercim una professió o fem una activitat per compte pròpia, som professionals o empresaris individuals.

I si decidim convertir-nos en emprenedors i constituïm una empresa mercantil, encara que hi treballem i ho fem conjuntament amb altres persones, allò que ens vincula a l'empresa no és el nostre treball sinó la nostra participació en el capital. Si hi treballem, en realitat treballem per compte pròpia prestant serveis a l'empresa en la què hem posat els nostres diners. En la relació entre un soci capitalista i la seva empresa el treball és tant irrellevant que com a tal no existeix: la nostra empresa no ens pot contractar formalment a no ser que la participació que hi tenim sigui prou petita com per que es pugui considerar que no és nostra.

Per contra, quan construïm el nostre projecte professional en el si d'una cooperativa el què és irrellevant és el capital, per molts zeros que tingui la nostra aportació. Per què? Perquè el que ens uneix és el treball i aquest és el combustible que mou la cooperativa. El seu objectiu bàsic. La seva raó de ser.

Els objectius que es fixen les cooperatives estan en l'àmbit estratègic i operatiu i no en el de les esperances i les il·lusions. Aquests objectius són matèria d'entitats sense ànim de lucre, com les associacions, que fan a la societat la seva aportació sense esperar-ne cap compensació.

Els socis de les cooperatives de treball construeixen un món millor ple d'il·lusió i esperança perquè mostren a la resta de la societat que és possible satisfer les necessitats humanes amb empreses de persones gestionades democràticament, respectuoses amb l'entorn i arrelades al territori.

Per concloure. Si us esteu plantejant quina és la forma jurídica més adequada pel vostre projecte, us recomanem que us formuleu una altra pregunta: ¿per què vull, de veritat, tirar-lo endavant?

La resposta, sens dubte, us ajudarà a fer una bona elecció.